

קונטרס ימי שמואל

תולדות ר' שמואל הורוויץ
וסדר נסיעתו לאומן

ההדיר לפי כתב־היד
והוסיף מבוא וביאורים

יונתן מאיר

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים
المجمع الوطني الإسرائيلي للعلوم والآداب
THE ISRAEL ACADEMY OF SCIENCES AND HUMANITIES

עריכת הלשון: ורדה לנרד
הגהה: מיה פופר
הבאה לדפוס: יהודה גרינבאום

מסת"ב 5-243-208-965-978

©

כל הזכויות שמורות לאקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, תשפ"ו

סדר: אירית נחום

הדפסה וכריכה: דפוס איילון, ירושלים

תוכן העניינים

ז	פתח דבר
1	מבוא: תולדות ר' שמואל הורוויץ וסדר נסיעתו לאומן
4	תלאות ירושלים והתחלת מפעל ההדפסה
9	איגרת לאנ"ש בפולין או 'קונטרס ימי שמואל'
17	המשך מפעל ההדפסה
21	ההסכם עם שלמה זלמן שוקן
25	'ימי שמואל תנינא'
30	'ימי שמואל ת"ש-תש"א'
33	כתבי-היד ושערוריית הדפוסים
37	על המהדורה
39	קונטרס ימי שמואל, מאת ר' שמואל הורוויץ
161	מפתחות וקיצורים
163	מפתח אישים
169	מפתח מקומות
171	ראשי תיבות וקיצורים
175	קיצורים ביבליוגרפיים

פתח דבר

במכלול כתבי-היד הגנוזים של חסידות ברסלב מתייחד ז'אנר של יומנים וזיכרונות. הראשון שיצר חיבור מעין זה היה ר' נתן מנמירוב, תלמידו של ר' נחמן מברסלב, שכתב יומן רב עניין בשם 'ימי מוהרנ"ת' (לספרו ההגיוגרפי המרכזי על ר' נחמן קרא 'חיי מוהר"ן'). בראשית המאה העשרים הלכו חסידי ברסלב ופיתחו ז'אנר זה, ובולט בו בייחודו 'קונטרס ימי שמואל', יומנו של החסיד הארץ ישראלי ר' שמואל הורוויץ המונח כאן לפניכם. הקונטרס נכתב בשנת 1933 והוא מגולל מסכת עשירה וצבעונית של חסידי ברסלב המפוזרים בקהילות שונות בנקודות זמן קריטיות: חסידי ברסלב בודדים בארץ ישראל בשנות העשרים (קודם שנתארגנו במסגרות); חסידי ברסלב בפולין ובפרט 'הקיבוץ הגדול' כלובלין בראש השנה 1928 (אחד ה'קיבוצים' המרשימים, שנוצר כאלטרנטיבה ל'קיבוץ' באומן עם סגירת הגבולות) וחסידי ברסלב באומן בשנים 1929-1932 (קודם למאסרים האגרסיביים, לסגירה ולחתימה של הקלויז ולהאשמת חסידי ברסלב בקלריקליות וקונטרה-רבולוציונריות בשלהי שנות השלושים). זהו מסמך היסטורי רב חשיבות, וניתן לדלות ממנו גם תמונה תאולוגית חדשנית. חסידות ברסלב איננה חסידות סטטית, ובכל תקופה ותקופה מתחדשים בה עולמות. הקונטרס שלפניכם הוא הצצה לאחד מאותם עולמות מתחדשים. על גלגוליו של כתב-היד ועל מסכת ההדפסות של חלקים מתוכו, כמו גם על שמואל הורוויץ ועל ההקשר שבו נכתבו הדברים, הרחבנו במבוא.

כך זה הוכן במסגרת פרויקט על 'הרנסנס של חסידות ברסלב בפולין', בתמיכתה הנדיבה של הקרן הלאומית למדע (מענק 1107/20). ברצוני להודות לשמואל גליק, מנהל מכון שוקן למחקר היהדות בירושלים, ולדני הקר על הסיוע הרב במחקר בגנזי ש"ז שוקן, ששם נמצא כתב-היד של הקונטרס. שמואל אברהם תפילינסקי ואליעזר חשין נירבו את ידיעותיהם המופלגות ברזי ספרותה ותולדותיה של חסידות ברסלב, ובכך תרמו להשלמת המהדורה, ובשיחות עם דוד דגן התפענחו סתומות בטקסט. סימון פריז'סקי ואורן כהן-רומן סייעו בפענוח משפטים ברוסית וביידיש. נוסח ראשון של המבוא נדפס בכתב העת קבלה, נח (תשפ"ד), עמ' 285-314.